

obligationibus. l. prator. 7. §. quod autem. D. de iur. Nimirum quia incertū est, utrum debitor sit stipularus, quippe cuius electio sit, quod tamē verum est nisi stipulator hoc adiecerit, utriū ego voluero. d. l. vbi autē, & l. si quis. 2. 12. eodem.

T alius prodati est actio. Sequitur, tertia Qui sub alternatione stipularus est, sub alternatione quoque concipere actionem debet. l. vbi autem, 75. §. qui illud, D. de verborum obligationibus. Vbi Vlpianus ex contrario scribit: cum qui sibi electionem constituit, posse pure intentionē concipere, & alterutrum duntaxat petere. Formula igitur hæc erit, SI PATER ET LÆLIUM EBURIO STIPULANTI DECEM AUT STICHUM DARI SPOPONDISSET: EUM EBURIO, AUT DECEM, AUT STICHUM DARE DĀNETUR. Sed quæri potest, an cum hæc petitio incerta sit, idcirco arbitraria hæc sit actio. Et respondemus nequaquam: quia non iudicis, sed debitoris arbitrio ea præstatio permittitur.

Generaliter hominem stipularus. Sequitur. quarta. Qui genus stipularus, speciem certam petit, plus petere intelligitur. Eadem enim generis, quæ distinctionis ratio est: vbi scribit Iulian. in fine l. cum is, 32. D. de conditione indediti. Qui hominem, inquit, generaliter promissit, similis est ei qui hominem aut decem debet: & ideo si cum existimaret se Stichū promississe, eum dederit, condicet, alium autem quemlibet dando, liberatur. Apparet igitur eandem huius casus rationem esse, quæ superioris fuit: nimirum quoniam electionis utilitas debitori admittitur.

Stipulationis iure liberum fuit. Seq. quinta. Qui genus stipulans, potest quam volet speciem soluendo, liberari. d. l. cum is. & l. fideiussores 52. D. mandata. l. 4. D. de rit. vin. ol. Vbi Iurifconsulti tradunt, eum qui genus debet, etiam vilissimum soluendo liberari.

Vinum Campanum. Theophilus scribit vinum Campanum omnium aliorum esse pessimum: eum tamen Paulus & Vlpianus eius extremum pro quod optimum est adducunt. l. stipulationum, & sequen. D. de verb. obligat. Florus item libro primo, Omnium, inquit, nō modo Italia, sed toto orbe terrarum pulcherrima Campaniæ plaga est: nihil mollius celo, nihil vberius solo. Ideo Liberi Ceteris quæ certam dicitur: hic amicti vitibus montes, Gaurus, Faleruus, Masticus, &c. Plinius autem lib. 3. cap. 5. Qualiter, ait, Campania terra per se felix: quæ illa ac beata amoenitas: Vt palam sit vno in loco gaudentis esse oportet naturæ. Iam verò tota ea vitalis ac perennis salubritas cæli temperies est, tam fertiles campi, tam aprici colles, tanta frugum & vitium, olearumque fertilitas, &c.

Tyria purpura. Purpura Tyria vnde appellata sit, explicatè Polluce Angelus Politianus in Miscellaneis, cap. xij. Porro Plin. lib. v. cap. xix. nunc inquit, Tyri insula omnis nobilitas conchyliis, atque purpura constat. Virruuius autem lib. vij. cap. xij. Punicum, inquit, colorem procreat Africa. id est quasi violaceum colore, Tyros autem, rubrum.

Licet vilissimum sit. Sequitur. vj. Qui genus stipularus speciem petit, quamvis vilissimam petat, plus tamen petere iudicatur. Non enim estimatio vel bonitas ad rem, sed ad ipsius debitoris arbitrium referri debet: quod enim cōtra domini voluntatem est, melius videri non potest.

T. de Action.

Vnde Neratius, Vfuraria, inquit, rei speciem is cuius proprietates est, nullo modo commutare potest: deteriorem enim causam vfurarij facere non potest. Facit autem deteriorem & in meliorem statum commutando. l. penult. & vlt. D. de vsu & habit. nam inuito (vt ait Paulus) Beneficium non datur. l. inuito. D. de reg. iur. Cause igitur constitutio hæc erit, Qui hominem stipularus erit, Stichum omnium quidem vilissimum, sed debitoris fortasse filium naturalem petebat. Debitor plus enim petiisse dicebat. Intentio est, plus petiisti, Depulsio, Non plus petij. Quam plus petierit? Ratio. Quia plus petere est, de quocunque commodo plus detrahere, quam debeatur Firmio plus petere est, id quod communi estimatione plus est, petere.

Disceptatio ex scripti ambiguitate nascitur: An plus petere nihil aliud sit, quam quod communi estimatione plus est, postulare.

Responderetur, plus in quocunque commodo, & cuiuscunque generis sit, versari.

ARGUMENTVM.

Qui tempore plus petiit, ex Zenonis lege mulctatur: qui verò aliter, in triplum sportularum, Iustiniani institutio, damnatur.

Sed hæc quidem antea in vsu fuerant: postea vero lex Zenoniana & nostra rem coarctauit. Esti quidem tempore plus fuerit petiitum: quid statui oporteat, Zenonis diuina memoria loquitur constitutio. Sin autem quauitate, vel alio modo plus fuerit petiitum: in omne, si quod forte damnū ex hac causa acciderit ei in sportulis, contra quem plus petiitum fuerit, commissa tripli condemnatione (sicut supra diximus) puniatur.

SVMARIA.

- 1 Zenonis lex in eos qui tempore plus petierunt.
- 2 Actor plus petens in quid condemnatur.

T si quidem tempore. Enunt. j. Zenonis lege qui tempore plus petiit, & sumptus litis amittit, & inducias debitori duplicata cogitur. §. hodie, infra De exceptio. Nam ea constitutio, qua ius illud à Zenone introductum est, ei quo nunc vtimur Codici, deest.

In omne si quid forte. Sequitur secunda Qui te loco, causa plus petiit, Iustiniani lege damnū per sportulas illarum triplo compensat. Hic autem locus, vt vere dicam, perobscurus & perdifficilis mihi quidem videtur. Nam si antimum ad illam triplicationem referamus, de qua superius in §. tripli, dictum est: constat eam ad primam duntaxat plus petitionem, nimirum quæ te sit, pertinere, neque illud ad locum & causam accommodari posse. Videndum igitur an hæc ita concipienda sint, quasi his duabus plus petitionibus, sportulæ viatoribus simpliciter, ac non ex litis estimatione ac modo, data triplicarentur: & nihil aliud à Iustiniano, quam quod superius à Zenone constitutum sit: Nimirum vt actor in litis sumptus damneret, sportulas autem triplo persoluet.

ARGUMENTVM.

Zenonis lege, qui vel minus vel aliud, petiit, potest eodem in iudicio cognitum errorem ita corrigere, vt idem iudex non ex actionis verbis, sed ex eo quod probatum fuerit, sententiam pronunciet.